

ЕВРАЗИЯ ЭКОНОМИКАЛЫК БИРЛИГИНИН СОТУ

КОНСУЛЬТАТИВДИК КОРУТУНДУ

2022-жылдын 22-ноябры

Минск шаары

Евразия экономикалык бирлигинин Сотунун Чоң коллегиясы, курамында:

төрагалык кылуучу, Соттун төрагасы Е.В. Айриян,
судья-баяндамачы А.А. Федорцов,
судьялар А.М. Ажибраимова, Ж.Н. Баишев, Д.Г. Колос,
Т.Н. Нешатаева, В.Х. Сейтимова, Г.А. Скрипкина., А.Е. Туманян, К.Л. Чайка,
соттук отурумдун катчысы А.А. Наумчик,
иштин материалдарын иликтеп, баяндамачы-судьяны угуп,

Евразия экономикалык бирлигинин Сотунун Статутунун 46, 47, 50, 68, 69, 73 – 75, 96 жана 98-пункттарын, Евразия экономикалык бирлигинин Сотунун Регламентинин 72, 75 жана 85-беренелерин жетекчиликке алуу менен,

Сатып алууларды жөнгө салуу тартиби жөнүндө протоколдун (2014-жылдын 29-майындагы Евразия экономикалык бирлиги жөнүндө келишимдин № 25 тиркемеси) 18-пунктунун жоболоруна түшүндүрмө берүү тууралуу Евразия экономикалык комиссиясынын арызы боюнча төмөнкүдөй консультативдик корутунду берет.

I. Арыз ээсинин суроосу

Евразия экономикалык комиссиясы (мындан ары – арыз ээси, Комиссия) Евразия экономикалык бирлигинин Сотуна (мындан ары – Сот) Сатып алууларды жөнгө салуу тартиби жөнүндө протоколдун (2014-жылдын 29-майындагы Евразия экономикалык бирлиги жөнүндө келишимдин № 25 тиркемеси, мындан ары тиешелүүлүгүнө жараша – Протокол, Келишим) 18-пунктунун жоболоруна түшүндүрмө берүү тууралуу арыз менен кайрылган.

Арызда Комиссия Евразия экономикалык бирлигинин (мындан ары – Бирлик, ЕАЭБ) мүчө мамлекеттериндеги сатып алууларды жүзөгө ашырууда мыйзамдарды жана тажрыйбаны талдоонун жүрүшүндө милдеттенмелерди камсыз кылуунун ыкмаларын (түрлөрүн) белгилөө маселеси боюнча мүчө мамлекеттердин ар кандай мамилелери аныкталгандыгын белгилейт. Протоколдун 18-пунктунун алтынчы жана жетинчи абзацтары менен

белгиленген камсыздоо ыкмаларын (түрлөрүн) улуттук мыйзамдарда милдеттүү түрдө бекитүү боюнча мүчө мамлекеттерде бирдиктүү пикир жок.

Комиссия Соттон Протоколдун 18-пунктунун төртүнчү – жетинчи абзацтарынын жоболорунун мазмуну боюнча, тактап айтканда, Бирликке мүчө мамлекеттер Протоколдун 18-пунктунун алтынчы жана жетинчи абзацтарында каралган сатып алууларга катышууга табыштаманы камсыз кылуунун жана сатып алуулар жөнүндө келишимдин (контракттын) аткарылышын камсыз кылуунун ыкмаларын (түрлөрүн) өздөрүнүн сатып алуулар жөнүндө мыйзамдарында бекитүү милдеттенмелеринин болушуна карата консультативдик корутунду берүүнү өтүнөт.

II. Соттогу жол-жоболор

Соттун Чоң коллегиясынын 2022-жылдын 8-сентябрындагы токтому менен Комиссиянын арызы өндүрүшкө кабыл алынган.

Ишти Соттун кароосуна даярдоонун алкагында коюлган маселелер боюнча мүчө мамлекеттердин мамлекеттик органдарынан, билим берүү жана илимий уюмдарынан кошумча маалыматтар жана пикирлер, Бирликтин укугунун тиешелүү талаш позицияларын даярдоо үчүн материалдар суралган.

Коюлган маселелер боюнча пикирлер жана маалыматтар Армения Республикасынын, Беларусь Республикасынын, Казакстан Республикасынын жана Россия Федерациясынын Юстиция министрликтеринин, Казакстан Республикасынын Мыйзам чыгаруу жана укуктук маалымат институтунун, Россия Федерациясынын Өкмөтүнө караштуу Мыйзам чыгаруу жана салыштырма укук институтунун, А.С. Пушкин атындагы Мамлекеттик орус тили институтунун адистери тарабынан айтылган (берилген).

III. Соттун тыянактары

Соттун Чоң коллегиясы Евразия экономикалык бирлигинин Сотунун Статутунун (Келишимдин № 2 тиркемеси) 50-пунктун жетекчиликке алуу менен сот адилеттигин жүзөгө ашырууда, анын ичинде Келишимдин жоболорун түшүндүрүүдө жалпы таанылган принциптерди жана эл аралык укуктун ченемдерин, Келишимди, Бирликтин алкагындагы эл аралык келишимдерди, Бирликтин органдарынын чечимдерин жана тескемелерин, укуктук ченем болуп таанылган жалпы практиканын далили катары эл аралык каада-салттарды колдонот.

1969-жылдын 23-майындагы Эл аралык келишимдердин укугу жөнүндө Вена конвенциясынын 31-беренесине ылайык, эл аралык келишим контекстинен алганда, ошондой эле келишимдин объектисинде жана

максатында келишимдин терминдерине берилүүгө тийиш болгон кадимки мааниге ылайык ак ниеттүүлүк менен чечмеленүүгө тийиш.

1. Протоколдун 18-пунктуна ылайык, мүчө мамлекеттин сатып алуулар жөнүндө мыйзамдарында сатып алууга катышууга табыштаманы камсыз кылуунун жана сатып алуулар жөнүндө келишимдин (контракттын) аткарылышын камсыз кылуунун кеминде 2 ыкмасы (түрлөрү) белгиленүүгө тийиш (Протоколдун 18-пунктунун төртүнчү абзацы).

Бул учурда, сатып алууга катышууга табыштамаларды камсыздоо жана сатып алуулар жөнүндө келишимдин (контракттын) аткарылышын камсыз кылуу катары төмөнкүлөр кабыл алынат (Протоколдун 18-пунктунун бешинчи абзацы):

кардардын же эгерде бул мүчө мамлекеттин сатып алуулар жөнүндө мыйзамдарында белгиленсе, сатып алууну уюштуруучунун, электрондук соода аянтчасынын (электрондук аянтчанын) операторунун банк эсебине төлөнүүчү кепилдик акчалай салым (Протоколдун 18-пунктунун алтынчы абзацы);

банктык кепилдик (Протоколдун 18-пунктунун жетинчи абзацы).

2. Соттун Чоң коллегиясы эл аралык келишимдин терминологиясына тиешелүү бөлүгүндөгү юридикалык техниканын эрежелери, Келишимдеги милдеттүү жүрүм-турум эрежелерин түзүү практикасы Протоколдун 18-пунктунун бешинчи абзацында колдонулган «кабыл алынат» деп айтылган этиштин функциясы жүрүм-турумдун милдеттүүлүгүн жана дискрециянын, өз билгениндей кароонун жоктугун талап кылган кабыл алуунун укуктук эскертмесин билдире тургандыгын белгилейт.

«Кабыл алынат» термини менен бирге колдонулган «анын ичинде» деген сөз айкашы төмөнкүдөй маанини билдирет:

а) «башкалардын арасында, бөлөктөрдүн катарында»;

б) «кошо алганда, башкалардын ортосунда».

«Анын ичинде» түзүлүшүн колдонуу текстте көрсөтүлбөгөн башка бир катардагы нерселерди (кубулуштарды, аракеттерди ж.б.) билдирет.

«Кабыл алынат» этиши «анын ичинде» түзүлүшү менен байланышкан «кепилденген акчалай төгүм», «банктык кепилдик» деген бир тектүү түшүнүктөргө тиешелүү.

Протоколдун 18-пунктунун бешинчи – жетинчи абзацтарынын текстине жүргүзүлгөн талдоо Соттун Чоң коллегиясына сатып алууга катышууга табыштаманы камсыз кылуу жана сатып алуулар жөнүндө келишимдин (контракттын) аткарылышын камсыз кылуу ыкмаларынын (түрлөрүнүн) ичинде алтынчы жана жетинчи абзацтарында саналып кеткен камсыздоонун эки ыкмасы тең кабыл алынууга тийиш деген тыянак чыгарууга жол берет.

Протоколдун 18-пунктунун бешинчи – жетинчи абзацтарынын жоболорунун маанисин башка чечмелөө (түшүнүү) бул абзацтарда баяндалган эрежелердин маанилик жүктөмүн жана керектүүлүгүн жокко чыгарат.

3. Протоколдун 18-пунктунун төртүнчү абзацынын жоболоруна ылайык, мүчө мамлекеттердин мыйзамдарында сатып алууга катышууга табыштаманы камсыз кылуунун жана сатып алуулар жөнүндө келишимдин (контракттын) аткарылышын камсыз кылуунун кеминде 2 ыкмасы (түрү) белгиленүүгө тийиш.

Протоколдун 18-пунктунун төртүнчү абзацынын жоболору мүчө мамлекет тарабынан өз мыйзамдарында камсыз кылуу ыкмаларынын (түрлөрүнүн) көбүрөөк санын белгилөө мүмкүнчүлүгү бар экендигин карайт.

Протоколдун 18-пунктунун төртүнчү абзацында каралган сатып алууларга катышууга табыштаманы камсыз кылуунун жана сатып алуулар жөнүндө келишимдин (контракттын) аткарылышын камсыз кылуунун кеминде 2 ыкмасын (түрүн) белгилөө жөнүндө жобо Келишимдин милдеттүү талабы болуп саналат. Аталган абзацта колдонулган: «белгиленүүгө тийиш...» деген юридикалык түзүлүш камсыздоонун кеминде 2 ыкмасын (түрүн) белгилөө боюнча мүчө мамлекеттердин милдеттерин билдирет.

Ошентип, Протоколдун 18-пунктунун төртүнчү абзацы мүчө мамлекеттерден сатып алууга катышууга табыштаманы камсыз кылуунун жана сатып алуулар жөнүндө макулдашуунун (контракттын) аткарылышын камсыз кылуунун кеминде 2 ыкмасын (түрүн) белгилөөнү талап кылат, ошол эле учурда, аталган пункттун бешинчи – жетинчи абзацтары камсыз кылуу ыкмаларынын ичинен аларда көрсөтүлгөн камсыздоонун 2 ыкмасын тең кабыл алууга милдеттендирет:

кардардын же эгерде бул мүчө мамлекеттин сатып алуулар жөнүндө мыйзамдарында белгиленсе, сатып алууну уюштуруучунун, электрондук соода аянтчасынын (электрондук аянтчанын) операторунун банк эсебине төлөнүүчү кепилдик акчалай салым;

банктык кепилдик.

Протоколдун төртүнчү абзацынын жоболорунун жана 18-пунктунун бешинчи – жетинчи абзацтарынын жоболорунун ортосундагы мазмундук өз ара байланыш текстте аталган пункттун бешинчи абзацынын башындагы «бул учурда» деген тактооч аркылуу туюнтулат. Бул сөз айкашы «ошол эле учурда, муну менен бирге» деген мааниге ээ.

Соттун Чоң коллегиясы Протоколдун 18-пунктунун бешинчи абзацында каралган, потенциалдуу жабдуучудан (жеткирүүчүдөн) сатып алууга катышууга табыштаманы камсыз кылуу жана сатып алуу жөнүндө келишимдин (контракттын) аткарылышын камсыз кылуу катары алтынчы

жана жетинчи абзацтарында саналып кеткен эки камсыздоо ыкмасын тең кабыл алуу милдети Протоколдун 18-пунктунун төртүнчү абзацында көрсөтүлгөн камсыз кылуунун кеминде 2 ыкмасын (түрүн) мыйзам тарабынан белгилөө милдети менен коштолот деп эсептейт.

4. Мүчө мамлекеттердин мыйзамдарында Протоколдун 18-пунктунун алтынчы – жетинчи абзацтарында каралган сатып алууга катышууга табыштаманы камсыз кылуунун жана сатып алуулар жөнүндө келишимдин (контракттын) аткарылышын камсыз кылуунун ыкмаларын (түрлөрүн) белгилөөнүн милдеттүүлүгү тууралуу Соттун Чоң коллегиясынын позициясы Келишимдин интеграциялык мүнөзүнө жана Бирликтин негизги максаттарына шайкеш келет.

Протоколдун 18-пунктунун алкагындагы баяндалган милдеттенмелерди мүчө мамлекеттердин аткаруусу Бирликтин негизги максаттарына жетишүү, мамлекеттик (муниципалдык) сатып алуулар чөйрөсүндө белгиленген ченемдик укуктук базаны сактоо, Келишимде каралган укуктарды жана милдеттерди өз ара камсыз кылуу үчүн зарыл.

Келишимдин 1-беренесинин 1-пунктуна ылайык, ЕАЭБ алкагында товарлардын, кызмат көрсөтүүлөрдүн, капиталдын жана жумушчу күчтөрдүн эркин кыймылы камсыз кылынат. Келишимдин 4-беренесине ылайык, Бирликтин негизги максаттары болуп төмөнкүлөр саналат:

калкынын жашоо деңгээлин жогорулатуу кызыкчылыгында мүчө мамлекеттердин экономикасын туруктуу өнүктүрүү үчүн шарттарды түзүү;

Бирликтин алкагында товарлардын, кызмат көрсөтүүлөрдүн, капиталдын жана эмгек ресурстарынын бирдиктүү рыногун түзүүгө умтулуу;

дүйнөлүк экономиканын шартында улуттук экономикаларды ар тараптуу модернизациялоо, кооперациялоо жана атаандаштыкка жөндөмдүүлүгүн жогорулатуу.

ЕАЭБ алкагындагы товарлардын, кызмат көрсөтүүлөрдүн жана капиталдын бирдиктүү рыногун түзүү, ошондой эле кооперацияны өнүктүрүү жана улуттук экономикалардын атаандаштыкка жөндөмдүүлүгүн жогорулатуу боюнча Келишимдин 4-беренесинде белгиленген максаттарды ишке ашыруу Келишимдин 88-беренесинде бекитилген мамлекеттик (муниципалдык) сатып алууларды жөнгө салуу чөйрөсүндөгү максаттарга жана принциптерге көмөктөшөт.

Соттун Чоң коллегиясы мүчө мамлекеттердин аймактарынан келип чыккан товарлардын, жумуштардын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн өз ара жеткиликтүүлүгүнө, аларды потенциалдуу жабдуучуларга, бардык мүчө мамлекеттердин жабдуучуларына ЕАЭБдин төрт эркиндигин, Бирликтин негизги максаттарына жана бул чөйрөдөгү жөнгө салуу максаттарына

жетишүү үчүн ар бир мүчө мамлекетте мамлекеттик (муниципалдык) сатып алууларга өз ара жетүүнүн өзгөчө маанилүүлүгүн белгилейт.

Протоколдун 18-пунктунун алтынчы жана жетинчи абзацтарында белгиленген камсыздоо ыкмаларын (түрлөрүн) мүчө мамлекеттердин улуттук мыйзамдарында милдеттүү түрдө белгилөөдөн баш тартуу мүчө мамлекеттердин чарба жүргүзүүчү субъекттеринин ЕАЭБ шарттарынын алкагындагы бардык катышуучулар үчүн алдын ала белгилүү жана бирдей милдеттүү болгондугуна негизделген мамлекеттик (муниципалдык) сатып алуу жол-жоболору ачык катышууга карата негиздүү ниеттерин бузат.

5. Келишимдин 88-беренесинин 1-пункту мамлекеттик (муниципалдык) сатып алуулар чөйрөсүндөгү мамилелерди жөнгө салуу мүчө мамлекеттин сатып алуулар жөнүндө мыйзамдары жана мүчө мамлекеттердин эл аралык келишимдери менен жөнгө салына тургандыгын карайт.

Соттун Чоң коллегиясы Бирлик өз ишин эл аралык укуктун жалпыга таанылган принциптеринин (Келишимдин 3-беренеси) негизинде жүзөгө ашырарын, анда мамлекеттердин өз милдеттенмелерин ак ниеттүүлүк менен аткаруу принциби камтылганын белгилейт.

Келишимдин 3-беренесинин жетинчи абзацына ылайык, мүчө мамлекеттер Бирликтин функцияларынын аткарылышы үчүн жагымдуу шарттарды түзөт жана Бирликтин максаттарына жетүүгө, анын ичинде мамлекеттик (муниципалдык) сатып алуулар чөйрөсүндө коркунуч туудурган чаралардан баш тартышат.

Келишимдин 88-беренесинин 3-пунктуна ылайык, мүчө мамлекеттерде сатып алуулар Протоколго ылайык жүзөгө ашырылат.

Протоколду колдонууда, эгерде мүчө мамлекеттин мыйзамдарынын жоболору Протоколдо белгиленгенден башка маанини билдирбесе, мүчө мамлекеттин мыйзамдарын Протоколго ылайык келтирүү талап кылынбай тургандыгы Протоколдун 3-пунктунун жоболорунда каралган.

Демек, эгерде мүчө мамлекеттин мыйзамдарында Протоколдун 18-пунктунун алтынчы жана жетинчи абзацтарында көрсөтүлгөн сатып алууга катышууга табыштаманы камсыз кылуунун жана сатып алуулар жөнүндө келишимдин (контракттын) аткарылышын камсыз кылуу ыкмаларынын (түрлөрүнүн) ичиндеги ыкмалар белгиленбесе, анда мүчө мамлекеттин мыйзамдарын Бирликтин мыйзамына ылайык келтирүү зарыл.

6. Жогоруда айтылгандардын негизинде Соттун Чоң коллегиясы төмөнкүдөй тыянакка келет:

Протоколдун 18-пунктунун төртүнчү – жетинчи абзацтарынын жоболору Бирликтин мүчө мамлекеттеринин сатып алуулар жөнүндөгү өздөрүнүн мыйзамдарында сатып алууга катышууга табыштаманы камсыз

кылуу ыкмаларынын (түрлөрүнүн) жана сатып алуулар жөнүндө келишимдин (контракттын) ыкмаларынын (түрлөрүнүн) ичине Протоколдун 18-пунктунун алтынчы жана жетинчи абзацтарында көрсөтүлгөн ыкмаларды (түрлөрдү) бекитүү милдетин карайт:

кардардын же эгерде бул мүчө мамлекеттин сатып алуулар жөнүндө мыйзамдарында белгиленсе, сатып алууну уюштуруучунун, электрондук соода аянтчасынын (электрондук аянтчанын) операторунун банк эсебине төлөнүүчү кепилдик акчалай салым;

банктык кепилдик.

IV. Корутунду жоболор

Ушул консультативдик корутундунун көчүрмөсү арыз ээсине жөнөтүлсүн. Консультативдик корутунду Соттун расмий интернет-сайтында жарыялансын.

Төрагалык кылуучу

Э.В. Айриян

Судьялар

А.М. Ажибраимова

Ж.Н. Баишев

Д.Г. Колос

Т.Н. Нешатаева

В.Х. Сейтимова

Г.А. Скрипкина

А.Э. Туманян

А.А. Федорцов

К.Л. Чайка